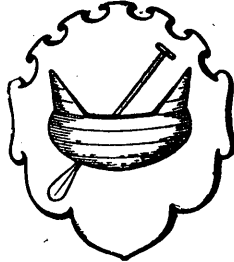

DZIENNIK

ZARZĄDU

M. ŁODZI

Redakcja i Administracja
Pl. Wolność 14, parter, tel. 128-00.
Adminstr. czynna od g. 9—12 w p.
Redakcja od godz. 2—3 po poł.

Ceny ogłoszeń: Zwyczajne: 1 kolumna — zł. 50.—; 1/2 kolumny — zł. 25.—; 1/4 kol. — zł. 15; 1/8 kol. — zł. 7.50. Drobne po 5 gr. za 1 wyraz najmniejsze ogłoszenie gr. 50.

Prenumerata: Miesięcznie zł. 1.—

Gena egzemplarza zł. 0.30.

Nr. 50 (529)

Łódź, dnia 10 grudnia 1929 r.

Rok XI

Treść numeru: Plan parcelacji Łągiewnik. — Sprawozdanie z działalności Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich w roku 1928. — Sprawozdanie z działalności Urzędu Przemysłowego I. Instancji w roku 1928. — Sprawozdanie z działalności Wydziału Kanalizacji w m-cu października 1929 r. — Ruch służbowy za miesiąc wrzesień 1929 r. (dok.). — Okólnik Nr. 16. — Kronika Miejska. — Z życia miast polskich.

Plan parcelacji Łągiewnik.

Pod przewodnictwem p. wice-prezydenta Rapalskiego, odbyło się posiedzenie komisji do spraw parcelacji i zużytkowania majątków miejskich Łągiewniki i Skotniki. Na posiedzeniu tem p. inż. Kwapiszewski — kierownik Oddziału Regulacji Miasta zreferował wyniki rozstrzygniętego już konkursu na plan parcelacji Łągiewnik i omówił szczegółowo projekt parcelacyjny inż. inż. K. Lisowskiego i J. Graefego, nagrodzony na konkursie I-ą nagrodą.

Projekt ten, który — w myśl uchwały Magistratu — będzie wzięty za podstawę przyszłej akcji parcelacyjnej, przedstawia się w szczegółach następująco:

Wychodząc z założenia, że na terenie Łągiewnik, jako przyszłym terenie spacerowo-wypoczynkowym zamiejskim, należy pozostawić większą przestrzeń zieleni niezabudowanej, autorzy projektu proponują podzielić realizację planu parcelacyjnego na 3 okresy: I — parcelacja terenów na południe i wschód od projektowanej arterji komunikacyjnej 40-metrowej szerokości, przez co osiągnęłoby się ok. 70% zielenców i ulic; II — parcelacja terenów, leżących na północ i północny wschód od głównej arterji komunikacyjnej, co dałoby 51% zielenców i ulic; i III — parcelacja reszty terenów. W rezultacie na terytorjum maj. Łągiewniki osiągnęłoby się: 1) zielenców — 27,7%, 2) ulic — 12,3%, 3) parceli — 54,7%, 4) tereny użyteczności publicznej — 4,3% i 5) rezerwa — 3%.

Zdaniem autorów nagrodzonego projektu, północna strona Łągiewnik nadaje się na Park Ludowy, ze względu na malownicze położenie i piękny drzewostan oraz na sąsiedztwo lasu „Skotniki“, wespół z którym możnaby stworzyć rezerwat spacerowy o dostatecznej dla mieszkańców Łodzi powierzchni.

Co do komunikacji, autorzy projektu proponują stworzenie jednej tylko 40-metrowej arterji komunikacyjnej o 2 jezdniach, po 6 m. każda; uzupełnieniem jej w komunikacji z lasem „Skotniki” byłaby ulica 25 m. szerokości, w kierunku północno-wschodnim, której przedłużenie na południe mogłoby stanowić III ulicę komunikacyjną z Łodzią. Realizacja komunikacji z miastem w pierwszym okresie parcelacyjnym rozpoczęta byłaby od strony poł.-wschodniej, t. j. sposobem najdogodniejszym.

Bloki budowlane projektowane są przeważnie 120 mtr. szerokości, o najmniejszej powierzchni 1500 mtr. kw., z zabudową luźną. Linje regulacyjne budynków mają być cofnięte do 10 m. dla stworzenia, t. zw. przedogródków. Przyjmując zaludnienie 100 osób na 1 ha bloku mieszkalnego o luźnej zabudowie, przy maksymalnej parcelacji, otrzymalibyśmy na terenie Łągiewnik ok. 20,000 ludności.

Co się tyczy budynków i miejsc użyteczności publicznej, przewidywane są w projekcie: a) kościółek na wzgórzu, oddzielony od intensywnego ruchu; b) różne gmachy użyteczności publicznej w liczbie ok. 12; c) hale targowe, umieszczone przy głównej arterji u zbiegu komunikacji z pobliskimi osiedłami wiejskimi; d) inwestycje sportowe w parku.

Poza tem opis projektu konkursowego uwzględnia sprawę kanalizacji, wodociągów i t. d.

W najbliższej przyszłości zwołane będzie ponownie posiedzenie komisji do spraw parcelacji Łągiewnik, na którem omówiony zostanie plan dalszej w tym kierunku akcji.

Sprawozdanie

z działalności Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich w roku 1928.

W latach 1926 i 1927 Wydział Przedsiębiorstw Miejskich prowadził, prócz spraw przedsiębiorstw komunalnych, również agendy Urzędu Przemysłowego I Instancji; dopiero w początku 1928 roku nastąpił podział czynności, na którego podstawie te agendy zostały wydzielone z Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich, a jednocześnie zakres działalności Wydziału został statutowo rozszerzony przez utworzenie nowych oddziałów: kontroli i organizacji nowych przedsiębiorstw. Podział czynności Wydziału w roku 1928/29 na oddziały przyczynił się znacznie do usprawnienia działalności Wydziału.

Przewodniczącym Wydziału był w okresie sprawozdawczym wiceprezydent St. Rapalski. Przy Wydziale urzęduje ciało doradcze i opiniodawcze, t. j. Delegacja Wydziału.

Skład osobowy Delegacji był w r. 1928 następujący: Przewodniczący wiceprezydent St. Rapalski, radni: Prezes Rady Miejskiej, inż. J. Holcgreber, dr. A. Grohman, J. Hutnik, E. Andrzejak, A. Kałwajtis, I. J. Morgentaler, Fr. Pawlak, J. Pogonowski, B. Szpiro, obywatele: S. Pfajfer, inż. L. Szuster, Cezary Paul, dr. J. Herszfel, A. Zarzewski.

Oprócz tego przy Wydziale jest czynny Komitet Budowy Kolejki Dojazdowej Łódź—Rokiciny—Tomaszów, w którego skład wchodzi: Prezes J. Pogonowski, Wiceprezes Wiceprezydent St. Rapalski, Starosta powiatowy A. Rzewski, adw. Kempner, Dr. L. Kirkien, I. Bialer, O. Klikar, W. Groszkowski, J. Ostrowski, E. Weigt i naczelnik Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich, inż. J. Brzozowski, jako doradca techniczny.

Budżet zwyczajny Wydziału na rok 1929/30 przewiduje we wpływach zł. 2,836,399.—; w wydatkach zł. 140,954.—. Budżet inwestycyjny preliminowany został następująco:

Budowa Zakładu Ster.-Utyliz.	zł.	300,000
Udział Gminy m. Łodzi w Kolejce Łódź—Tomaszów	„	600,000
Udział w elektryfikacji okręgu	„	100,000
Na wykup Rzeźni Miejskich	„	1,150,000
Razem	zł.	2,150,000

DZIAŁALNOŚĆ POSZCZEGÓLNYCH PRZEDSIĘBIORSTW KOMUNALNYCH.

1. Gazownia.

W okresie sprawozdawczym Miejskie Zakłady Gazowe kontynuowały swą działalność w warunkach dotychczasowych. Brak kapitałów ograniczał inwestycje do granic konieczności. Na przełożenie nowych rurociągów oraz zamianę rur, zniszczonych względnie o zbyt małych przekrojach na nowe o znacznie większym przekroju, wydatkowano zł. 253,826.01. Pozwoliło to przyłączyć do sieci nowych odbiorców gazu (dla celów prywatnych i przemysłowych), dzięki czemu, pomimo zlikwidowania pewnej ilości latarni gazowych w śródmieściu z powodu zaprowadzenia oświetlenia elektrycznego, konsumpcja gazu nie tylko nie zmalała, lecz powiększyła się o 9% w stosunku do roku ubiegłego.

Ponieważ istniejące urządzenia techniczne Gazowni Miejskiej, bez nowych poważnych inwestycji, nie pozwalają zmienić warunków dotychczasowej produkcji, przeto Magistrat do czasu wybudowania nowej Gazowni stara się utrzymać gospodarkę Gazowni w granicach samowystarczalności, co znalazło swój wyraz w bilansie za 1928/29 r., gdzie zamknięcia rachunków dokonano sumą zysku brutto

Celem należytego i racjonalnego wykorzystania istniejących zakładów gazowych Wydział Przedsiębiorstw Miejskich, prócz wyżej wymienionych inwestycji, zastosował w okresie sprawozdawczym szeroką reklamę gazu w ulotkach oraz w sklepie urządzeń gazowych, gdzie m. in. systematycznie odbywają się pokazy gotowania na gazie. Dzięki temu zwiększyła się konsumpcja z 8,000,000 mtr. sześć. w r. 1927 do 8,742,300 mtr. sześć. w roku 1928.

Ilość konsumentów gazu powoli, lecz stale wzrasta:

31. III. 1927 r. było zainstalowanych gazomierzy 12.240.

31. III. 1928 r. było zainstalowanych gazomierzy 12.704.

31. III. 1929 r. było zainstalowanych gazomierzy 13.505.

Rozwój sieci rur gazowych ilustruje poniższe zestawienie:

Srednica rur w m/m	mtr. bież. na 31. III. 1928 r.	mtr. bież. na 31. III. 1929 r.
600	3,80	3,80
400	1.223,50	1.223,50
350	2.504,50	2.504,50
300	2.703,40	2.703,40
250	2.383,20	2.383,20
200	11.481,20	11.860,70
175	3.806,80	5.680,40
150	10.038,10	13.855,10
125	6.687,60	6.451,10
100	16.174,20	18.376,90
80	1.815,60	1.815,60
75	27.850,30	28.012,60
60	60,90	60,90
50	28.458,10	28.114,00
40	13.723,10	13.375,20
Razem	128.914,30	136.420,90

Wzrost liczby ulicznych lamp gazowych ilustruje następujące zestawienie:

w 1923 roku paliło się płomieni	1882
w 1924 " " " "	2020
w 1925 " " " "	2234
w 1926 " " " "	2300
w 1927 " " " "	2300
w 1928 " " " "	2607

W całej pełni zastosowane zostało automatyczne zapalenie latarni, co wydatnie zmniejszyło koszty oświetlenia ulicznego.

W roku 1928/29 rozszerzono sieć rurociągów na następujące ulice: Jakóba od Franciszkańskiej, Aleksandryjska od Franciszkańskiej, część Karolewskiej, Wiznera od cmentarza ewangelickiego do Obywatelskiej, Kijowska od Rokicińskiej; Aleksandrowska od Bałuckiego Rynku do Hipotecznej, Hipoteczna od Aleksandrowskiej, Borysza od Aleksandrowskiej, Rybna od Aleksandrowskiej, Piwna od Aleksandrowskiej, Gdańska od Radwańskiej, Narutowicza od Wierzbowej do Zagajnikowej, Zagajnikowa od Cegielnianej do Gdańskiej, Mostowa od Zagajnikowej, Kilińskiego od kanału do Dąbrowskiej, Siedlecka, Podmiejska od Zimnej, Żeromskiego od Radwańskiej do Nowo-Radwańskiej, Nowo-Radwańska od Żeromskiego do Inżynierskiej, Brzezińska od Franciszkańskiej do Młynarskiej, Młynarska od Brzezińskiej do Berka Joselewicza, Berka Joselewicza od Młynarskiej do Łągiewnickiej, Karolewska od Wileńskiej. Ogółem 6,805.20 metrów.

2. Kolej Elektryczna Łódzka.

W roku 1927 wybudowano sieci eksploatacyjnej ogółem torów: 7.806 mtr., zaś w roku w roku 1928 — 17.739 mtr.; ogólna długość torów na 1 stycznia 1929 roku wynosiła 78,487 klm., zaś linii przeszło 43,0 klm.

Polityka komunikacyjna miasta szła w kierunku udostępnienia najszerszym warstwom mieszkańców korzystania z dogodnej komunikacji

tramwajowej i dlatego też uwzględniano w pierwszym rzędzie potrzeby mieszkańców przedmieść.

W roku 1927 wybudowano nowe linje na następujących ulicach:

- na ul. Przejazd od Piotrkowskiej do Przędzalnianej,
- „ „ Kilińskiego od Przejazd do Głównej,
- „ „ 6-go Sierpnia od Piotrkowskiej do Al. Kościuszki,
- „ Al. Kościuszki od 6-go Sierpnia do Zielonej,
- „ ul. Zielonej od Al. Kościuszki do Leszno.

W roku 1928 wybudowano nowe linje na następujących ulicach:

- na ul. Brzezińskiej od Al. Cmentarnej do Cment. Katolick.,
- „ „ Pomorskiej od Al. Anstadta do Zagajnikowej,
- „ „ Kilińskiego od Brzezińskiej do Narutowicza,
- „ „ Przejazd od Przędzalnianej do Zagajnikowej,
- „ „ Zagajnikowej od Przejazd do Rokicińskiej,
- „ „ Napiórkowskiego od Kilińskiego do Tatrzańskiej,
- „ „ Kilińskiego od Napiórkowskiego do Dąbrowskiej,
- „ „ Dąbrowskiej od Kilińskiego do Rzgowskiej,
- „ „ Czerwonej od Piotrkowskiej do Wólczańskiej,
- „ „ Wólczańskiej od Czerwonej do Kątnej,
- „ „ Kątnej od Wólczańskiej do Janiny.

Dzięki racjonalności rozbudowania sieci tramwajowej, zwiększyła się znakomicie liczba przewiezionych pasażerów, a co zatem idzie i wpływy przedsiębiorstwa.

Liczba przewiezionych pasażerów: w r. 1926 — 46,259,583, w roku 1927 — 59,588,105, w roku 1928 — 82,078,605.

Wpływy z ruchu osobowego: w roku 1926 — 7,914,578.51 zł., w roku 1927 — 10,669,076 zł., w roku 1928, — 14,567,701.15 zł.

Dochód Gminy m. Łodzi, wynikający z umowy koncesyjnej z K.E.Ł. przedstawia się następująco:

Wpływ z 5% opłaty koncesyjnej	zł. 536,001.43	729,728.88	
Dywidenda	„ 216,000.—	621,000.—	(projektow.)
Superdywidenda	„ 182,500.—	297,000.—	„
Tantjema dla członków Zarządu			
z ramienia Magistratu	„ 22,760.90	24,183.40	„
Za udział w posiedzen. Zarządu	„ 26,000.—	50,000.—	„
Razem	zł. 983,262.33	1,721,912.28	

W roku 1928, po długotrwałych i uciążliwych pertraktacjach, uregulowana została sprawa kolejek dojazdowych na terenie miasta.

Zawarta została umowa pomiędzy Magistratem a Dyrekcją Kolei Dojazdowych, której mocą te ostatnie z dniem 1 stycznia 1929 r. wprowadziły na wszystkich swoich linjach, na odcinkach, leżących w granicach miasta ruch pociągów co 10 min. i niższą opłatę za przejazd po 10 gr. za bilet normalny i 5 gr. za bilet ulgowy.

Niezależnie od tego Koleje Dojazdowe i K. E. Ł. zawarły za zgodą miasta dodatkową umowę, wprowadzającą tak zwane bilety kombinowane 30-groszowe, które pozwalają wykupującemu korzystać z przejazdu tramwajem miejskim z jednorazowem przesiadaniem się na kolejki dojazdowe — i odwrotnie.

3. Elektrownia.

W roku 1927, w celu umożliwienia korzystania mieszkańcom miasta z prądu elektrycznego w dzielnicach, w których niema jeszcze założonej sieci kabli elektrycznych, oraz w celu oświetlenia ulic, pozbawionych wszelkiego oświetlenia, — Magistrat m. Łodzi zawarł z Łódzkim Towarzystwem Elektrycznym t. zw. dodatkową umowę, w myśl której Ł. T. E. zobowiązało się do oświetlania rocznie 10 klm. ulic lampami 100-watowymi po cenie zł. 120.— rocznie od lampy na ulicach bocznych i na ulicach wjazdowych po zł. 60.— od lampy rocznie. Instalacja oświetlenia ulic wykonana ma być przewodami powietrznymi, słupami drewnianymi.

Prócz tego Elektrownia zobowiązała się stosować przy obliczeniach z miastem za dostarczoną dla potrzeb miasta energję elektryczną nie maksymalną, lecz każdorazowo obliczaną taryfę.

Wzamian za to, miasto zobowiązało się nie czynić przeszkód Ł.T.E. przy wyjściu przewodami elektrycznymi poza granice miasta w celu sprzedaży energii elektrycznej dla pobliskich miejscowości oraz pozwoliło Elektrowni korzystać z przewodów oświetlenia ulicznego dla przyłączania odbiorców prywatnych.

Umowa powyższa nie weszła w życie do 1928 r. gdyż nie otrzymała jeszcze sankcji prawnej.

W roku 1928 Magistrat poddał tę umowę rewizji, uważając ją za uciążliwą dla miasta, i na zasadzie przeprowadzonych z Łódzkim Tow. Elektrycznym pertraktacyj uzyskał znaczną poprawę warunków oświetlenia ulic, mianowicie Ł. T. E. zobowiązało się oświetlić lampami 100, 300 i 500 watowymi ulice przedmieść po cenie, przewidzianej w uprawnieniu rządowym dla oświetlenia ulic w śródmieściu. Instalacja ma być wykonana przewodami powietrznymi i słupami drewnianymi.

Na ulicach wjazdowych oświetlenie ma być zaprowadzone lampami 300 i 500 watowymi, przyczem instalacja wykonana będzie słupami żelaznymi i przewodami; koszt oświetlenia tych ulic obliczony będzie poniżej cen, przewidzianych w uprawnieniu rządowym. Umowa obowiązywać ma w ciągu lat 10 z tem, że rewizja umowy na żądanie Magistratu może nastąpić po 10 latach, przyczem nowe warunki nie mogą być gorsze dla miasta, od warunków zawartych w umowie.

Rozwój produkcji elektrowni łódzkiej i konsumpcji energii elektrycznej w latach 1927 i 1928 przedstawia się następująco:

W dniu 31 grudnia 1927 roku czynnych było 6 turbogeneratorów o mocy 25.850 kw. Kotłownia obejmowała 18 kotłów o powierzchni ogrzewalnej 6.780 mtr.². Sieć kablowa wynosiła około 401,4 klm., z czego 201 klm. dla wysokiego napięcia.

W dniu 31. XII. 1928 roku czynnych było 7 turbogeneratorów o mocy 45.850 kw. Kotłownia obejmowała 20 kotłów o powierzchni ogrzewalnej 8.880 mtr.². Sieć kablowa wynosiła 484 klm., z czego około 22 klm. kabla dla napięcia 30.000 v i około 231 klm. kabla dla napięcia 3.000 v; przewody napowietrzne wynosiły 360,4 klm.

W roku 1927 było: liczników 32.871, ograniczników 15.416, abonentów 53.532.

W roku 1928 było: liczników 36.641, ograniczników 32.230, abonentów 68.180.

Przyłączone do sieci rozdzielczej ilości energii 65.274 kw. w 1927 r. i 74.617 kw. w 1928 roku przydzielone były jak niżej:

	Rok 1927	Rok 1928
dla oświetlenia ulic	kw. 210,8	364,8
dla oświetlenia prywatnego	„ 11,230	13.966,6
dla oświetlenia przemysłowego	„ 7.761,4	8.025,3
dla silników i celów technicznych	„ 42.388,1	49.376,2
dla trakcji	„ 2.684	2.884
Przy następującej ilości:		
lamp zarejestrowanych	528.929	531.049
silników dla przemysłu	7.176	8.001
silników dla pomp i dźwigów	2.658	3.092

Ogólny przychód za sprzedaną energię elektryczną wynosił:
w roku 1927 — 18.576.765,62, w roku 1928 — 22.559.216,76.

Dochód Gminy Miejskiej Łódź z racji nadanej koncesji i udziału w przedsiębiorstwie Ł. T. E. wyniósł:

	Rok 1927	Rok 1928
2,5% opłata konces.	zł. 392,325,45	497,886,63
Dywidenda	„ 630,000.—	840,000.—
Tantjema i wynagrodzenie członków Zarządu	„ 93,538.—	84,888.—
Razem	zł. 1,115,863,45	1,422,774,63

Ilość palących się lamp wynosiła:

	Rok 1927	Rok 1928
100 wat.	290	646
300 „	98	145
500 „	143	331
750 „	50	53
1000 „	17	17

W roku 1927 oświetlone zostały elektrycznością lampami 100-wat. częściowo lub całe następujące ulice: Łagiewnicka, Pabjanicka, Ciasna, Aleksandrowska, Rokicińska, Zgierska, Piotrkowska, Płocka, Wawelska, Marysińska oraz I dzielnica na zasadzie uprawnienia rządowego.

W roku 1928 oświetlono: ul. Ciasną, Srebrzyńską, Węglową, lewą stronę Brzezińskiej, Szpitalną, Nowo-Pabjanicką, Dolną, Wspólną, Poczto-
tową, Fijałkowską, Piękną, Lelewela, Łączną, Wójtowską, Odyńca, Tu-
szyńską, Sieroszewskiego, Prusa, Rajtera, Cymera, Kalenbacha, Marysiń-
ską, Zagajnikową, Trębacką, Źródłową, Sporną, Smugową, Sikawską,
Przejazd, Sienkiewicza, Kilińskiego, Targową, Juljusza, Wodną, Wysoką,
Przędzalnianą, Moniuszki, Traugutta, Złotą i Mostową.

4. Rzeźnia Łódzka.

Stosunek miasta do Rzeźni uregulowany jest umową koncesyjną z 1899 roku, która wygasa w 1941 roku.

Rezultaty eksploatacji Rzeźni Miejskich w okresie 1927—1928 roku są następujące:

Rok	Bydła rog.	Świń	Cieląt	Baranów	Koni
1927	18481	87004	33493	5749	729
1928.	19899	109497	36663	6333	451

Wpływy na rzecz miasta, stosownie do umowy koncesyjnej wyniosły:

1927	—	152.413.91
1928	—	205.471.09

W roku 1928 Wydział Przedsiębiorstw Miejskich przeprowadził, przy współdziałaniu Miejskiego Urzędu Weterynaryjnego, szereg lustracji Rzeźni, dzięki czemu stan sanitarny budynków znacznie się poprawił.

W związku ze stale wzrastającym ubożeniem w Rzeźni zachodzi potrzeba powiększenia jej pojemności. Koncesjonariusz jednak obecny, zgodnie z Koncesją nie jest obowiązany do czynienia nowych inwestycji, a uzależnia przeprowadzenie ich od przedłużenia terminu trwania umowy koncesyjnej. Ponieważ na przedłużenie tego terminu miasto zgodzić się nie może, przeto Wydział Przedsiębiorstw Miejskich wystąpił do władz miejskich z wnioskiem o umiastowienie Rzeźni.

Od szeregu lat Łódź odczuwa silny brak Zakładu Sterylizacyjno-Utylizacyjnego, którego powstanie w Łodzi przyczyniłoby się w znacznym stopniu do uregulowania sprawy racjonalnego zużytkowania padliny i odpadków rzeźnianych i podniesienia stanu sanitarnego nie tylko w Łodzi, lecz i w Okręgu Łódzkim.

W tym celu Wydział zwołał kilka konferencji z udziałem przedstawicieli władz nadzorczych, wystąpił do władz miejskich z konkretnym wnioskiem wybudowania zakładu, wstawił odpowiednie sumy do budżetu na 1929/30 rok, opracował program i warunki konkursu na projekt zakładu i rozpiisał konkurs nieograniczony, dążąc do tego, by jak najszybciej zakład ten został wybudowany i uruchomiony.

5. Targowiska Miejskie.

W okresie sprawozdawczym usprawniona została działalność Oddziału Targowiskowego dzięki reorganizacji personelu oraz uproszczeniu systemu pracy; tym sposobem otrzymano m. in. możliwość łatwiejszej kontroli personelu.

Wpływy osiągnięte z targowisk miejskich przedstawiają się następująco:

	Rok 1927	Rok 1928
Z targowisk	73.907.20	105.824.80
Z hal	4.671.82	16.231.50

Znaczne zwiększenie się wpływów tłumaczy się uporządkowaniem działalności Oddziału.

Z inicjatywy Wydziału urządzone zostało nowe targowisko na Karolewie, które oddane do użytku publicznego od 1. I. 1929 r. Również zapoczątkowana została sprawa przykrycia dachem hal miejskich przy ulicy Zgierskiej Nr. 6, którą to pracę Wydział zamierza ukończyć w roku przyszłym.

Oddział zatrudnia 4 poborców i 1-go kontrolera targowiskowego.

W Wydziale Przedsiębiorstw Miejskich prowadzony jest również Referat Ruchu Samochodowego. Liczba autodorożek wzrosła od 1927 roku do końca 1928 roku o 100% i na dzień 31. XII. 1928 roku wynosiła 290. Dla wygody pasażerów Wydział wprowadził w autodorożkach książki zażaleń, które sprawdzane są w Wydziale 5 dnia każdego miesiąca. Również

Wydział zajmował się sprawą uregulowania postoju autobusów między-miastowych i w tym celu odbył szereg konferencji z przedstawicielami Starostwa Grodzkiego i Kolei Elektrycznej Łódzkiej.

Prócz prac wskazanych wyżej, Wydział Przeds. Miejskich opracował projekt umowy na budowę i wydzierżawienie ulicznych słupów reklamowych, zamieniających przystanki tramwajowe i czuwał nad wykonywaniem umowy w sprawie kiosków gazetowych, słupów dla nalepiania afiszów i t. p.

W roku sprawozdawczym został zorganizowany Komitet celem wykorzystania posiadanej przez miasto koncesji na budowę i eksploatację Kolei Elektrycznej Łódź-Tomaszów; Komitet, po ukonstytuowaniu się, prowadził prace przygotowawcze dla ogłoszenia subskrypcji, na akcje projektowanego przedsięwzięcia.

Sprawozdanie

z działalności Urzędu Przemysłowego I. Instancji

w roku 1928.

Z dniem 15 grudnia 1927 roku Urząd Przemysłowy rozpoczął swą działalność jako samodzielny Wydział Zarządu Miejskiego.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 roku o prawie przemysłowym (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468) uregulowane zostały sprawy wykonywania przemysłu, handlu i rzemiosła, a w szczególności nabywania odpowiednich uprawnień, prawa i obowiązków, związanych z wykonywaniem tychże uprawnień, urządzania zakładów przemysłowych, spraw korporacyj przemysłowych i cechów, uczniów przemysłowych oraz nadzoru administracyjnego nad temi dziedzinami życia gospodarczego w Państwie Polskiem. Dla omawianego Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej podstawą były art. 68, 95, 101, 102 i 103 konstytucji z dnia 17 marca 1921 roku, stanowiące o samorządzie gospodarczym, o cudzoziemcach używających pod warunkiem wzajemności równych praw z obywatelami Państwa Polskiego, o wolności każdego obywatela obrania sobie na obszarze Państwa miejsca zamieszkania i pobytu, przesiedlania się i wychodźstwa, wyboru zajęcia i zarobkowania oraz przenoszenia swej własności, o pracy, jako głównej podstawie bogactwa Rzeczypospolitej, oraz o zakazie pracy zarobkowej dzieci niżej lat 15, pracy nocnej kobiet i robotników młodocianych w gałęziach przemysłu szkodliwych dla zdrowia.

Nowe prawo przemysłowe polskie weszło w życie z dniem 15 grudnia na całym obszarze Państwa Polskiego, znosząc sprzeczne z niem postanowienia ustaw i rozporządzeń b. państw zaborczych.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej zniósło krępujące życie gospodarcze przepisy, zachowało jednak ograniczenie wolności przemysłowej systemem koncesyjnym w wypadkach, gdy w grę wchodzi interes publiczny i bezpieczeństwo państwa, jak np. przy uruchomianiu przedsiębiorstw instalacji wodociągowych, gazowych, elektrycznych, wyrobu i sprzedaży wszelkiego rodzaju materiałów i przedmiotów pyrotech-

nicznych i wybuchowych, wyrobu i sprzedaży broni, amunicji i statków powietrznych, handlu starzyzną, przemysłu zastawniczego i t. p.

Zasada liberalizmu ekonomicznego przejawia się w Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej w następujących punktach:

1. władza przemysłowa nie może w drodze karnej odebrać uprawnień przemysłowego,
2. władza przemysłowa nie może zakazać prowadzenia przemysłu o stałej siedzibie osobom, skazanym za zbrodnie lub inne czyny karygodne,
3. organizacja korporacji przemysłowych (cechów) opiera się na zasadzie dobrowolnego należenia do tychże. Prawa prowadzenia przemysłu, nabyte na podstawie dotychczasowych przepisów, pozostają w mocy zgodnie z art. 3 ustawy przemysłowej.

Przemysłem w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej jest wszelkie zatrudnienie zarobkowe lub przedsiębiorstwo wykonywane samoistnie i zawodowo bez względu na to, czy jest ono wytwarzające, przetwarzające, handlowe lub usługowe.

Nie są przemysłem w rozumieniu ustawy przemysłowej i przepisom jej nie podlegają: 1) z zakresu produkcji pierwotnej rolnictwo, ogrodnictwo, leśnictwo, rybołówstwo, łowiectwo i górnictwo, 2) przedsiębiorstwa o wyłączności państwowej, 3) przedsiębiorstwa komunikacyjne (koleje, żegluga), 4) przedsiębiorstwa kredytowe i ubezpieczeniowe, 5) zawody wolne, 6) działalność literacka, artystyczna, wydawnictwo i sprzedaż czasopism, 7) pierwotne formy przemysłu (przemysł domowy), 8) apteki, laboratorja bakterjologiczne i do celów diagnostyki lekarskiej, wyrób i sprzedaż surowic, szczepionek i t. p., 9) przedsiębiorstwa świadczenia usług (biura próśb i podań, pośrednictwo pracy i pośrednictwo przy sprzedaży ziemi oraz prowadzenie parcelacji, osadownictwa i regulacji rolnych na terenach położonych poza granicami miasta).

Co do formalności, obciążających przy rozpoczynaniu lub przed rozpoczęciem prowadzenia przemysłu, dzieli się przemysł na: a) wolny, b) koncesyjny, c) rzemieślniczy.

Na podstawie art. 131 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie przemysłowem władzą przemysłową I instancji na terenie m. Łodzi jest Magistrat w obecnym zakresie działania. Urząd Przemysłowy I instancji jest samoistnym Wydziałem, do którego kompetencji należą:

1. wydawanie potwierdzeń zgłoszeń na prowadzenie przemysłu,
2. zatwierdzanie projektów urządzeń zakładów przemysłowych i zmian urządzeń w wypadkach zastrzeżonych kompetencyj Urzędu,
3. nadzór nad prowadzeniem przemysłu,
4. przeprowadzenie rozpraw komisyjnych na miejscu siedziby zakładu, rozpraw ze stronami i innych dochodzeń, związanych z wydawaniem zatwierdzeń projektów urządzeń zakładów przemysłowych wg. kompetencyj,
5. stwierdzanie wykonania warunków, pod którymi udzielono zatwierdzenia projektu urządzenia zakładu przemysłowego we własnym zakresie i poleconym przez władzę przemysłową II instancji,
6. udzielanie koncesyj w wypadkach zastrzeżonych kompetencyj władzy przemysłowej I instancji, przyjmowanie podań o udzielenie

koncesji w wypadkach zastrzeżonych kompetencji władzy przemysłowej II instancji i przedkładania teje władzy aktów wraz z opinią, wydaną na podstawie rozprawy lub dochodzenia komisyjnego na miejscu siedziby zakładu,

7. nadzór nad prowadzeniem przemysłu koncesjonowanego,
8. wydawanie licencji na prowadzenie przemysłu okrężnego, legitymacyj dla agentów handlowych i komiwojażerów oraz zezwoleń na handel uliczny,
9. wydawanie kart rzemieślniczych,
10. nadzór nad korporacjami przemysłowymi i cechami,
11. czynności karno-administracyjne,
12. ingerencja i nadzór nad sprawami kształcenia młodzieży przemysłowej,
13. pewne funkcje z zakresu ochrony pracy,
14. udzielanie uprawnień na targi,
15. zatwierdzanie taks, taryf i cenników,
16. prowadzenie rejestrów uprawnień przemysłowych.

Zgodnie z tym zakresem kompetencji Urząd dzieli się na 3 referaty: I. administracji przemysłowej, II. koncesyjny, III. karno-administracyjny i korporacji przemysłowych.

Referat administracji przemysłowej.

W okresie od 15. XII. 27 r. do 31. XII. 1928 roku odbyto z udziałem przedstawicieli Inspekcji Budowlanej, Inspekcji Pracy, Wydziału Zdrowotności Publicznej (Oddziału Sanitarnego i Urzędu Weterynar.), w Urzędzie rozpraw komisyjnych 40 oraz na miejscu siedziby zakładów przemysłowych rozpraw 23, razem 63.

Zatwierdzono projektów urządzeń zakładów przemysłowych 572, mianowicie: prasownia materiałów — 2, wytwórnie trykotaży — 20, mechaniczne warsztaty stolarskie — 13, mechaniczne magle — 19, mechaniczne piły tarczowe — 3, wyrób lamp — 2, krowiarnie - obory — 9, fabryk wataliny — 5, mechaniczne skręcalnie — 2, składy drzewa budulcowego — 2, zakłady galwanizacyjne — 1, mechaniczne wytwórnie pończoch i swetrów — 5, ręczne wytwórnie swetrów — 4, fabryka gazy hygroskopijnej — 1, składy odpadków szmat — 19, mechaniczne pończoszarnie — 18, mechaniczne warsztaty ślusarskie — 14, lodownia — 1, mechaniczne szpularnie — 4, wytwórnia cukierków i czekolady — 1, piekarnie cukiernicze — 14, mechaniczne sieczkarnie — 1, mechaniczne i ręczne tkalnie — 52, mechaniczne nawijalnie — 13, fabryki rękawiczek — 4, pracownie tasiemek łyżkowych — 1, fabryki mydła — 5, ręczne wytwórnie dywanów i kilimów — 1, wytwórnie win i miodosytnie — 6, pończoszarnie i rękawicznice — 10, mechaniczne drukarnie — 6, palarnia kawy — 1, warsztat kowalsko-kołodziejski — 1, ręczna wytwórnia wyrobów włókienniczych — 1, klejarnia i krochmalnia — 1, mechaniczne warsztaty rzeźnicze — 30, składy paszy — 10, fabryki perfum i wody kolońskiej — 3, fabryki wyrobów dzianych — 18, fabryki waty — 2, formiarnie pończoch — 6, wytwórnie ręczne soków owocowych i cukierków — 5, ręczne warsztaty rzeźnicze — 32, mechaniczne piekarnie — 9, ręczne piekarnie — 26, wytwórnia świec parafinowych — 1, składy desek — 10, garbarnia ręczna — 1, mechaniczna wytwórnia obuwia lud. — 1, trajbernia sztucznego jedwabiu — 1, tkal-

nia wstążek — 2, mechaniczna tokarnia — 2, warsztat szewski — 1, mechaniczne warsztaty lustrowania kapeluszy — 2, klejarnia osnów i waty — 2, mechaniczne szlifiernie szkła — 4, mechaniczna wytwórnia sprzętów radio-techn. — 1, mechaniczne warsztaty reparacyjne rowerów i motocykli — 3, mechaniczna fabryka oczyszczenia czystych odpadków — 1, zakład kąpielowy — 1, ręczna pralnia bielizny i garderoby — 1, warsztat spawania elektr. — 1, mechaniczna fabryka kopert — 1, sklepy rybne — 9, ręczne farbiarnie — 2, mechaniczna wytwórnia parasoli — 1, skład nowych ścinków papierowych i makulatury — 1, ręczna szwalnia worków — 1, mechaniczny młyn do farb — 1, ręczna wytwórnia muchołapek — 1, przedsiębiorstwa asenizacyjne — 7, mechaniczne pracownie kapeluszy — 2, pracownie konfekcji męskiej i damskiej — 2, mechaniczna wytwórnia zeszytów — 1, mechaniczna czesalnia przędzy odpadk. — 1, mechaniczna wytwórnia firanek — 1, fabryka przyborów dentystycznych — 1, składy benzyny i nafty — 3, przetapialnia cynku — 2, mechaniczna fabryka wyrobów jedwabnych — 1, mechaniczna zgrzeblarka i trzepalnia — 1, dziurkarnia chustek — 1, mechaniczna wytwórnia sznurowadeł i tasiem — 1, pracownia deseni tkackich — 1, wytwórnia pudełek tekturowych — 1, wytwórnia torebek papeirowych i mechaniczne drukarnie — 2, wytwórnia waty krawieckiej — 1, mechaniczne hafciarnie — 2, wytwórnia piecyków szamotowych — 1, wytwórnia czekolady — 1, pracownia kapeluszy i czapek — 1, mechaniczne zakłady linjowania papieru — 2, mechaniczna wytwórnia pap. światło-czułych — 1, mechaniczna obrabialnia drzewa — 1, mechaniczna modelarnia — 1, ręczne warsztaty ślusarskie — 3, ręczne stolarnie — 6, mechaniczny warsztat bednarski — 1, mechaniczny zakład parowoźniczy — 1, kuźnie kowalskie — 2, warsztat robót betoniarsko-brukarskich — 1, mechaniczne wytwórnie wód gazowych — 2, ręczne wytwórnie wód gazowych — 3, rytualna rzeźnia ptactwa — 1, pokoje umeblowane — 1, składy starego żelaza i flaszek — 4, ręczne snowalnie i nawijalnie — 4, ręczna pracownia prasowania kapeluszy — 1, ręczna snowalnia i sortownia chustek — 1, pracownia bielizny i trykotaży — 1, pracownia kołder watowych i pledów — 1, wytwórnia podszewek — 1, mechaniczna wytwórnia tasiem — 1, mechaniczna spawalnia firanek — 1, fabryka koronek klockowych — 1, mechaniczna młockarnia — 1, mechaniczny warsztat pilnikarski — 1, ręczny warsztat do wyrobu mat trzciniowych — 1, warsztat blacharsko-betoniarski — 1, ręczna pracownia blacharska — 1, mechaniczna wytwórnia skrzyń — 2, mechaniczne wytwórnie koszy — 3, mechaniczna wytwórnia zabawek — 1, mechaniczna wytwórnia przyborów tkackich — 1, mechaniczna wytwórnia stempli gumowych — 1, mechaniczne olejarnie — 4, mechaniczna wytwórnia klisz — 1, ręczna wytwórnia kuchen kafl. — 1, wytwórnia pasty do obuwia i zapraw do podłóg — 1, wytwórnia soków i zapraw do wódek — 1, introligatornia — 1, mechaniczna wytwórnia mat trzciniowych — 1, mechaniczna szlifiernia i podlewnia luster — 1, mechaniczna wytwórnia farb mineralnych bez domieszek aniliny — 1, fabryka wyrobów metalowych — 1, odlewnia mosiądzu — 1, pralnia chemiczna — 1, pralnia mechaniczna — 1, rurociąg naftowy w składzie nafty — 1, stacje benzynowe — 2, skład artykułów chemicznych — 1, skład soli głauberskiej i farb mineraln. — 1, składy nowych ścinków krawieckich — 3, fabryka przetworów chemicznych — 1, ręczne prasy do chustek — 2.

Referat koncesyjny.

Wydano koncesyj:

1. a) na przedsiębiorstwa instalacji elektr. — 57, b) na przedsiębiorstwa przemysłu kominarskiego — 27, c) na przedsiębiorstwa dochodzenia roszczeń, powstających z umowy o przewóz towarów do zarządów kolejowych — 2;
2. wydano potwierdzeń zgłoszeń na przemysł ze stałą siedzibą: a) przedsiębiorstwa handlowe — 8905, b) przedsiębiorstwa wytwórcze wolno-fabr. — 7256;
3. przemysł okrężny: wydano licencji — 681, wydano legitymacyj dla komiwojażerów — 215 i samodzielnych agentów handl. — 22;
4. przemysł rzemieślniczy: wydano kart rzemieślniczych — 2261.

Referat karno-administracyjny i korporacyjny.

Do kompetencji referatu karno-administracyjnego, prócz wykonywania jurysdykcji karno-adm. oraz nadzoru nad korporacjami przemysłowymi, należy opinjowanie spraw przemysłowych ze strony ściśle prawnej.

W okresie sprawozdawczym skierowano do Sądu za prowadzenie zakładów przemysłowych bez zezwolenia, za niewykonanie prawnych zarządzeń Władz Przemysłowych I i II Instancji spraw 96. Opracowano wzory formularzy dla spraw karnych, które będą załatwiane w drodze karno-administracyjnej, oraz wydano 76 opinij prawnych we wszelkich sprawach, skierowanych do referatu przez inne referaty Urzędu Przemysłowego.

W związku z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej, nakazującym istniejącym korporacjom (stowarzyszeniom przemysłowym), uchwalenie i przedstawienie do zatwierdzenia nowych statutów, odpowiadających przepisom ustawy przemysłowej — referat przejrzał 48 nadesłanych statutów korporacyj przemysłowych i wydał tyleż opinij co do ich zgodności z ustawą przemysłową.

Prócz tego referat przeprowadził rejestrację uczniów przemysłowych, zatrudnionych u przemysłowców rzemieślniczych w celu założenia rejestru uczniów, oraz dokonał wręczenia statutów cechom i korporacjom, zatwierdzonym przez Urząd Wojewódzki w Łodzi, brał udział w charakterze delegata Urzędu w zebraniach cechowych i przeprowadził kontrolę wszystkich ksiąg cechowych, utrzymywanych przed 15 grudnia 1927 roku.

Rejestracja zakładów przemysłowych.

Na podstawie reskryptu Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dnia 12 maja 1928 roku Urząd Wojewódzki w Łodzi pismem z dnia 30 lipca 1928 roku, zarządził rejestrację wszelkich przedsiębiorstw, będących przemysłem w rozumieniu nowego prawa przemysłowego z 7. VI. 1927 r. (fabrycznych, rzemieślniczych, handlowych i usługowych), powstałych przed dniem wejścia w życie tego prawa, t. j. przed 16 grudnia 1927 roku.

Doceniając znaczenie, jakie posiada dla tak silnie uprzemysłowionego ośrodka, jakim jest m. Łódź, kwestja ujęcia w ściśle określone ewidencyjno-rejestracyjne ramy istniejącego przemysłu we wszelkich jego przejawach, Urząd Przemysłowy kładł główny nacisk na jak najdokładniejsze wykonanie zarządzonej rejestracji, z przeświadczeniem, że tylko

w ten sposób umożliwiona zostanie w przyszłości należyta kontrola przemysłu, zarówno pod względem urządzeń ochronnych (bezpieczeństwo pracy) jak i pod względem zapewnienia higieny pracy. Ujęte w ścisłe ramy rejestracyjne istniejące po dzień 15. XII. 1927 r. zakłady przemysłowe, działające na podstawie dawnych przepisów, oraz zakłady nowo-powstałe, uruchomione w trybie nowego prawa przemysłowego, omówioną wyżej kontrolę przemysłową zapewnią.

Korzystając z zebranego materiału rejestracyjnego, przystąpiono do sporządzenia kartoteki przemysłu wolnego (zakłady fabryczne i handlowe) i kartoteki rzemieślniczej.

Rejestracja rzemieślników, którym na podstawie złożonych dokumentów należało wydać karty rzemieślnicze, stwierdzające posiadany dowód uzdolnienia, wymagała przeprowadzenia w każdym poszczególnym wypadku dochodzenia, czy rzemieślnik, starający się o kartę rzemieślniczą, prowadzi dane rzemiosło samodzielnie i od jakiego czasu. Odnośne dochodzenia w zastępstwie Gminy Miejskiej uskutecznił Urząd Przemysłowy.

Zarejestrowani rzemieślnicy grupowani są w następujących zawodach:

I Grupa budowlana: 1. Dekarstwo — 5 rzem., 2. Garncarstwo — 2, 3. Kamieniarstwo — 12, 4. Murarstwo — 25, 5. Rzeźbiarstwo — 5, 6. Studniarstwo — 16, 7. Szklarstwo — 10, 8. Wyrób szkielek i narzędzi optycznych — 2, 9. Zduństwo — 39, 10. Sztukatorstwo — 6, 11. Lakiernictwo — 20, 12. Malarstwo — 227, razem 369 rzem.

II Grupa drzewna: 1. Bednarstwo — 14 rzem., 2. Ciesielstwo — 1, 3. Koszykarstwo — 10, 4. Kołodziejstwo — 39, 5. Rzeźbiarstwo — 8, 6. Stolarstwo — 594, 7. Tokarstwo — 36, 8. Wyrób instrumentów muzycznych — 7, Grzebieniarstwo — —, razem 709 rzem.

III Grupa włókiennicza: 1. Bandażownictwo — 11 rzem., 2. Czapnictwo — —, 3. Kapelusznictwo — 161, 4. Kuśnierstwo — 103, 5. Krawiectwo — 1393, 6. Powroźnictwo — 6, 7. Szczotkarstwo — 25, 8. Szmuklerstwo — 7, 9. Tapicerstwo — 104, 10. Wyrób frenzli i taśm — —, razem — 1810 rzem.

IV Grupa metalowa: 1. Blacharstwo — 160 rzem., 2. Bronzownictwo — 11, 3. Kotlarstwo — 19, 4. Kowalstwo — 111, 5. Mosiążnictwo — 18, 6. Piłnikarstwo — 4, 7. Ślusarstwo — 321, 8. Tokarstwo — 9, 9. Wyrób narzędzi optycznych — —, 10. Grawerstwo — 22, 11. Jubilerstwo — 35, 12. Złotnictwo — 24, 13. Wyrób przedm. z drucików — —, 14. Przedzarstwo złota i srebra — —, 15. Zegarmistrzostwo — 127, 16. Pozłotnictwo — —, razem 861 rzem.

V Grupa spożywcza: 1. Cukiernictwo — 83 rzem., 2. Kuchmistrzostwo — 1, 3. Piekarstwo — 326, 4. Piernikarstwo — —, 5. Rzeźnictwo — 219, 6. Wędliniarstwo — 3, 7. Rzeźnictwo koni — —, 8. Wędliniarstwo końskie — —, razem 632 rzem.

VI Grupa skórzana: 1. Białoskórnicstwo — 1 rzem., 2. Cholewkarstwo — 193, 3. Rękawicznictwo — 14, 4. Rymarstwo — 48, 5. Siodlarstwo — 6, 6. Szewstwo — 904, 7. Garbarstwo — 10, 8. Introligatorstwo — 43, razem 1219 rzem.

VII Grupa usług osobistych: 1. Fotografownictwo — 46 rzem., 2. Fryzjerstwo — 348, 3. Golarstwo — 2, 4. Perukarstwo — 12, razem 408 rzem.

Łącznie wszystkie grupy — 6008 rzem.

Sprawozdanie

Wydziału Kanalizacji i Wodociągów Magistratu m. Łodzi za miesiąc październik 1929 roku.

Budowa kanałów w październiku posuwała się nadal naogół w warunkach normalnych, z wyjątkiem Odcinka II, gdzie wskutek nadzwyczaj trudnych warunków terenowych, nastąpiło wydatne zmniejszenie wydajności (190 m. b. w październiku wobec 225 m. b. we wrześniu) i gdzie prace w niedającym się naleźycie zdrenować jedenasto-metrowym wykopie spowodowały katastrofę, ofiarą której padł jeden z długoletnich pracowników Wydziału cieśla Ignacy Andrzejak.

Katastrofa miała miejsce w dniu 18 października r. b. w balu Nr. 135. Roboty ziemne w tym balu były już skończone, drenaż spody i dolne sklepienie były już wymurowane. O godz. 7.30 rano do klatki Nr. 135 zeszli sztajfiarze i dokonali rozszalowania dolnych rozpórek celem przygotowania miejsca na ustawienie bębnow pod górne sklepienie. Ukończyli swą robotę przed 8-mą rano, poczem do tegoż balu zeszli cieśle w tej liczbie ś. p. Andrzejak celem ustawienia bębnow. Gdy byli na dole i rozpoczęli swą pracę, szalowanie na wysokości około 10 metrów runęło w dół, a za szalowaniem osunęła się ziemia, tworząc wyrwę o szerokości w górze 10—12 mtr. Dwaj towarzysze Andrzejaka zdołali w porę odskoczyć do sąsiednich klatek, natomiast sam Andrzejak, najwidoczniej uderzony odrazu w głowę, padł na miejscu i został zasypany piem. Odkopywanie miejsca wypadku trwała 24 godziny, przy 50 ludziach pracujących bez przerwy na 3 zmiany. Pogrzeb ś. p. Andrzejaka odbył się w dniu 21 października, koszty pogrzebu pokrył Wydział. Przyczyny wypadku są następujące: grunt, w którym prowadzona jest robota, jest słabo spóisty, niejednolitej formacji, naogół nieprzepuszczalny dla wody, zawiera jednak w sobie żyły bardziej przepuszczalne, któremi powoli sączy się woda i spływa do głębokiego wykopu kanalizacyjnego, szukając sobie niewidocznych dla oka dróg poza ściankami wykopu. Takie przesączenie się wody powoduje poza ściankami wykopu szczeliny i puste miejsca, a te pociągają za sobą osiadanie i osuwanie się wyżej położonej ziemi. Parcie takiej osuniętej ziemi wielokrotnie przewyższa normalne ciśnienie ziemi i daje się odczuwać najbardziej w dolnych warstwach wykopu. Gdy sztajfiarze w dniu katastrofy usunęli jeden rząd dolnych rozpórek, aby umożliwić ustawienie bębnow, dolne lasze nie wytrzymały wzmożonego parcia ziemi i pękły pod jej naporem!

Zaznaczyć należy, że wspomniany wypadek jest pierwszym przy robotach kanalizacyjnych w Łodzi.

Na pozostałych odcinkach robota posuwała się w warunkach mniej-więcej normalnych przy nadzwyczaj silnym dopływie wód gruntowych na Odcinkach I, II i IIa prowadzących budowę kolektora III.

Ogółem wymurowano kanałów w r. b. w czerwcu — 331 m. b., w lipcu — 718 m. b., w sierpniu — 728 m. b., we wrześniu — 1.186 m. b., w październiku — 1.295 m. b. Ogółem w 1929 roku — 4.258 m. b. kanałów, z tego Kolektora Nr. III 2.514 m. b., na projektowane 3.970 m. b.

Szczegółowe sprawozdanie za październik wykazuje:

Odcinek I zakończył całkowicie swój program, wykonywując 173 m. b. Kolektora III (150 × 187,5 cm.) z 3 wentylatorami, z włączami i połączeniem na ul. Wileńskiej. **Odcinek II** wykonał dalsze 190 m. b. kolektora z jednym włączem. **Odcinek II-a** wykonał dalsze 385 m. b. kolektora. **Odcinek III** wybudował kanały murowane: na ul. Składowej od Skwerowej w kierunku Narutowicza (80/140 cm.) — 259 m. b., na ulicy Składowej do Narutowicza (70/125 cm.) — 218 m. b. Razem 477 m. b., prócz tego zaś wykonał: 1 połączenie, 7 włączów, 1 boczne wejście i 9 wentylatorów.

Odcinek V. wykonał 70 m. b. kanału murowanego (70/125 cm.) na ulicy Kilińskiego od rogu Przejazd w kierunku do Kolejowej, z 1 wentylatorem, a prócz tego 30 studzienek ulicznych (od początku roku wykonano ogółem 175 studzienek ulicznych).

Roboty pomocnicze: Kopalnia piasku wydobyla w październiku 1.128 m³ piasku, na roboty dostarczono 1.124 m³.

Betoniarnia wykonała w miesiącu sprawozdawczym 2.493 szt. różnych wyrobów, ogólnej kubatury 119.04 m³.

ODDZIAŁ STARYCH KANAŁÓW.

Wybudował w październiku: 1) 373 m. b. kanału betonowego 40 cm. średnicy na ul. Narutowicza od Wierzbowej do Zagajnikowej z 6 wentylatorami i 5 włączami. Kanał ten przeznaczony do obsługi Szpitala Okręgowego Zw. Kas Chorych i okolicznych posesji będzie przewoźniczo włączony do nowej sieci kanałowej.

2) 50 m. b. kanału betonowego 60 cm. średnicy na ul. Zgierskiej od Teppera do Juljanowskiej.

ODDZIAŁ GOSPODARCZY.

Obrót materiałów na **Magazynie Centralnym** wykazał w miesiącu sprawozdawczym:

Nadeszło na Magazyn w październiku 72 wag. zawartości około 1.080 tonn. Wysłano na roboty w październiku 679 wagonetek zawartości około 3.395 tonn, zawierających różne materiały budowlane i inwentarz.

Warsztaty Oddziału Gospodarczego pracowały w październiku nad remontem bloków do wind, pomp elektrycznych, wagonetek, oraz wykonano kraty do piwnic dla domu Narutowicza 65, szablony do kanałów itp.

INSPEKCJA SIECI KANAŁOWEJ.

W październiku oczyszczono 324 studzienek ulicznych, oraz 400 m. b. kanałów murowanych i 8.700 m. b. kanałów kamionkowych i odświeżono armaturę 81 włączów.

POŁĄCZENIA DOMOWE.

W październiku sprawowano nadzór techniczny nad budową połączeń domowych w 48 posesjach. Do 1 października było połączonych — 61 posesyj. W październiku połączono dalszych 14 posesyj. Ogółem do 1 listopada r. b. było połączonych — 75 posesyj i 4 zwrotnice tramwajowe na Placu Wolności.

Na ul. Piotrkowskiej ze 128 posesyj pomiędzy Placem Wolności i ul. Nawrot było do 1 listopada r. b. połączonych z kanałami 30 domów, z których jest całkowicie skanalizowanych 24, a 6 częściowo. Prócz tego wykonywane są obecnie roboty w 19 posesjach na ul. Piotrkowskiej,

w tem 6 całkowite. Można przewidywać, że do końca r. b. na ul. Piotrkowskiej połączy się około 60—70 posesyj, czyli około 50%, z tych połowa — całkowicie.

STAN ZATRUDNIENIA.

Na 1 października r. b. dniówkowych 1017, akordowych 862. — Razem 1.879 rob. Na 1 listopada r. b. dniówkowych 1.049, akordowych 834. — Razem 1.883 rob.

Sprawozdanie Kasowe od 1. I. do 1. XI. 1929 r.

		Budowa kanałi- zacji	Konserwacja st. kanałów	Razem
Saldo na 1 stycznia 1929 r.		82,473,89	—	82,473,89
Wpływy: Z Kasy Miejskiej na budowę		3,405,000.—	—	3,405,000.—
Wydziału: Eksploatacja nowej sieci	18.577.—			
Za sprzedane różne wyroby	28,684,33			
Różne wpływy i zwroty	14,675,92	61,937,25	—	61,937,25
Opłaty za Stare Kanały		—	5,249.—	5,249.—
Sumy przechodnie:				
Wydział Budownictwa	65,187,20			
Elektrownia	50,000.—	115,187,20	—	115,187,20
Depozyty		1,418,72	—	1,418,72
	Razem	3,666,017,06	5,249.—	3,671,266,06
Wydatki:				
Materiały budowlane	864,316,78			
Cło i przewozy kolejowe	190,602,90	1,054,919,68	—	1,054,919,68
Robocizna:				
Miesięczni	324,391,43			
Dniówkowi	991,925,16			
Akordowi	728,853,06			
Zapom. i grat.	464,40			
Przedsiębiorcy:	321,373,52	2,269,354,15	97,653,42	2,367,007,57
Zakup gruntów		4,000.—	—	4,000.—
Sumy przechodnie		26,347,22	—	26,347,22
Różne wydatki		88,807,24	1,845,45	90,652,69
Depozyty		1,259,69	—	1,259,69
Saldo na 1 listopada 1929 r.		127,079,21	—	127,079,21
	Razem	3,571,767,19	99,498,87	3,671,266,06

Ruch służbowy za miesiąc wrzesień 1929 r.

(Dokończenie).

C. MIANOWANIA i AWANSE:

a) mianowania na stanowiska etatowe:

1. urzędnicy:

1. *Danielewiczówna Zołja*

po odbyciu pracy próbnej mianowana z dn. 1. IX. 29 etatową urzędniczką Wydz. Oświaty i Kult. na stan. maszynistki Oddz. Obowiązku Szkolnego z uposaż. według VIII st. sł.

2. *dr. Cerkowny Aleksander*
po odbyciu pracy próbnej mianowany z dn. 1. IX. 29 etat. urzęd. Wydz. Zdrowotn. Publ. na stan. lekarza weteryn. Rzeźni Miejskiej z uposaż. według III st. sł.
3. *Formalska Eugenia*
dietarzuszka Wydz. Statystycznego mianowana z dn. 1. VII. 29 etat. urzęd. tegoż Wydziału na stanow. rachmistrza z uposaż. według VI st. sł.
4. *Majewski Stefan*
sekretarz Urzędu Meldunkowego awansowany z dn. 1. VIII. 29 z VII do VI st. sł.
5. *Hanke Zygmunt*
st. referent Urzędu Przemysłowego I Inst. awansowany z dn. 1. IX. 1929 z IV do III st. sł.
b) mianowania i awanse na stanowiskach pozaetatowych:
  1. urzędnicy:
6. *Szewczyk Artur*
tymczasowy księgowy Wydz. Finansowego — mianowany z dniem 1. IX. 29 kontrakt. księgowym tegoż Wydziału z upos. według V st. sł.
7. *Brożyński Stanisław*, 8. *Ernst Nataniel*, 9. *Blajwajs Władysław*, 10. *Budo Leon*, 11. *Malinowski Leon*, 12. *Jakubowski Chil Majer*, 13. *Szymański Hersz*, 14. *Rogacz Klemens*, 15. *Brzęczkowski Waclaw*, 16. *Bittner Bronisław*
tymczas. sekwestratorzy Wydz. Podatkowego z dniem 1. IX. 29 — kontraktowymi sekwestratorami tegoż Wydz. z upos. według VI st. sł.
17. *Tajtelbaum Ezra*, 18. *Paciorek Abram Zelig*, 19. *Zdziennicki Ignacy*, 20. *Bielawski Henryk*, 21. *Eberhardt Alfred*, 22. *Napierski Józef*, 23. *Zak Stanisław*, 24. *Kaiser Alfors*, 25. *Włodarczyk Antoni*, 26. *Krysiak Teodor*, 27. *Bubiak Czesław*, 28. *Nowak Władysław*, 29. *Przytułski Roman*, 30. *Młynarczyk Feliks*, 31. *Jasiński Tomasz*, 32. *Klepacki Władysław*, 33. *Kozielewski Marceli*, 34. *Matuszewski Leonard*
tymczas. sekwestr. Wydz. Podatkowego mianowani z dniem 1. IX. 29 kontraktowymi sekwestratorami tegoż Wydz. z uposażeniem dotychczasowem.
35. *Rubaszówna Leokadja*
tymczas. kancelistka Wydz. Podatkowego z dn. 1. IX. 1929 — kontraktową kancelistką tegoż Wydziału z uposaż. według VII st. sł.
36. *Kardyński Ludwik*
tymczas. kancelista Wydz. Podatkowego z dn. 1. IX. 1929 — kontraktowym kancelistą tegoż Wydziału z uposaż. według VII st. sł.
37. *Zborowski Franc.*, 38. *Rękowski Ludwik*, 39. *Cobel Hieronim*, 40) *Binensztoł Szmul*, 41. *Filbrych Robert*, 42. *Weinert Jan*, 43. *Szumpich Teodor*, 44. *Szulc Juljusz*, 45. *Pallester Stefan*, 46. *Effenberg Stefan*
tymczasowi wywiadowcy Wydz. Podatkowego z dniem 1. IX. 1929 kontraktowymi wywiadowcami tegoż Wydz. z upos. V st. sł.

47. *Chudzik Bolesław*, 48. *Płóciennik Stefan*, 49. *Klimówna Sara* tymczasowi manipulantki Wydz. Podatkowego z dniem 1. IX. 1929 — kontraktowymi manipulantami tegoż Wydz. z uposaż. według VI st. sł.
50. *Brauer Teodor*, 51. *Ciesielski Longin*, 52. *Szewczyk Henryk* tymczasowi kanceliści Wydz. Podatkowego z dniem 1. IX. 29 — kontraktowymi kancelistami tegoż Wydziału z uposażeniem według VII st. sł.

D. PRZENIESIENIA:

a) przeniesienia na stanowiskach etatowych:

1. urzędnicy:

1. *Ławicka Wiktoria*
manipulantka Muzeum Miejskiego Wydz. Oświaty i Kultury z dn. 15. IX. 29 do Wydz. Opieki Społ. z dotychcz. uposaż.
2. *Nowierska Regina*
kierowniczką Miejsk. Biura Pośredn. Pracy dla służby domowej Wydz. Opieki Społ. z dn. 15. IX. 29 do Wydz. Oświaty i Kult. na stanowisko manipulantki Muzeum Miejskiego z dotychczasowem uposażeniem.

b) przeniesienia na stanowiskach pozaetatowych:

1. urzędnicy:

3. *Chmielecki Zenon*
pracown. Urzędu Zasiłkowego dla Bezrob. przenies. z dn. 4. IX. 29 do Wydz. Budown. Inspekcji Budowlanej z dotychczasow. uposażeniem.
4. *Zakrzewska Irena*
dietarzuszka Biura Wojskowego z dniem 16. IX. 29 przenies. do Wydz. Zdrowotn. P. z dotychczas. uposażeniem.
5. *Ostrowski Józef*
kontroler Wydz. Budownictwa Inspekcji Budowlanej z dn. 4. IX. 29 przenies. do Urzędu Zasiłkowego dla Bezrobotn. na poprzednio zajmowane stanowisko z dotychczasowem uposażeniem.

E. PRZENIESIENIA W STAN SPOCZYNKU:

1. urzędnicy:

1. *Bevensée Jan*
pracownik Wydziału Podatkowego z dniem 1. VIII. 1929 roku.

OKÓLNIK Nr. 16.

Uchwałą Magistratu Nr. 1213 z dnia 21 listopada 1929 roku przyznano wszystkim pracownikom Zarządu m. Łodzi jednorazowy zasiłek z funduszków miejskich za rok 1929 na następujących warunkach:

1) prawo do otrzymania jednorazowego zasiłku przysługuje:

- a) pracownikom etatowym, kontraktowym i tymczasowym, lekarzom instytucyj miejskich, nauczycielom szkół miejskich, średnich i wieczornych — powszechnych i zawodowych, którzy w dniu 1 listopada 1929 roku byli na stanowiskach w Zarządzie m. Łodzi;

- (U w a g a: Prawo do otrzymania jednorazowego zasiłku przysługuje również wszystkim pracownikom Urzędu Zasiłkowego dla Bezrobotnych, którzy po dniu 31 października 1929 roku z powodu likwidacji tegoż Urzędu zostali bądź zwolnieni, bądź przeniesieni do innych Wydziałów Zarządu Miejskiego.)
- b) robotnikom sezonowym, zatrudnionym przez Wydział: Budownictwa, Gospodarczy i Plantacyj Miejskich, którzy w dniu 1 listopada 1929 roku byli na stanowiskach w Zarządzie m. Łodzi względnie, którzy zwolnieni zostali wcześniej z powodu zakończenia się robót sezonowych lub z powodu powołania do obowiązkowej służby wojskowej;
- 2) zasiłek nie przysługuje:
    - a) pracownikom, przeniesionym w stan spoczynku, jak również osobom, pobierającym zaopatrzenie wdowie i sieroce oraz wsparcie dożywotnie,
    - b) pracownikom instytucji, subsydjowanych przez Zarząd m. Łodzi, w formie pokrywania poborów personelu;
  - 3) za pracownika Zarządu m. Łodzi przy zastosowaniu niniejszej uchwały uważa się każdego, kto oddaje instytucjom miejskim osobiste usługi za odpowiednim stałym wynagrodzeniem z funduszków miejskich;
  - 4) zasiłek wypłaca się w wysokości:
    - a) dla pracowników etatowych, kontraktowych i tymczasowych — 1/12 całkowitych poborów według stawek z miesiąca listopada 1929 roku za każdy miesiąc, przepracowany w roku 1929. Za całkowite pobory uważać należy:

W odniesieniu do pracowników etatowych — pensję zasadniczą właściwej grupy uposażenia wraz z dodatkami: 1) regulacyjnym, 2) 15% komunalnym, 3) 10% podwyżką poborów, przyznaną na mocy § 8 Ustawy skarbowej z dnia 18 grudnia 1926 roku (Dz. U. R. P. Nr. 125, poz. 725), 4) ekonomicznym, 5) mieszkaniowym, 6) 15% dodatkiem, przyznanym Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 stycznia 1928 roku (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 41).

W odniesieniu do pracowników kontraktowych, pobierających wynagrodzenie według grup uposażenia — pensję zasadniczą wraz z dodatkami: 1) regulacyjnym, 2) 15% komunalnym, 3) 10% podwyżką, 4) ekonomicznym, 5) 15% dodatkiem.

W odniesieniu do pracowników kontraktowych, pobierających wynagrodzenie ryczałtowe — rzeczywiste pobory miesięczne.

W odniesieniu do pracowników tymczasowych, dziennie płatnych — 1/25 właściwej grupy uposażenia z dodatkami: 1) regulacyjnym, 2) 15% komunalnym, 3) 10% podwyżką i 4) 15% dodatkiem wzgl. rzeczywistą stawkę dzienną z miesiąca listopada 1929 roku, nie opartą na żadnej z grup uposażenia, pomnożoną przez ilość dni faktycznie przepracowanych w miesiącu listopadzie 1929 roku,

- b) dla robotników sezonowych — 2-dniowego zarobku według stawek z miesiąca listopada 1929 roku za każdy przepracowany w roku 1929 miesiąc.
- U w a g a I:** Jeżeli ponad liczbę całkowitych miesięcy pracownik, pobierający wynagrodzenie miesięczne, przepracował co najmniej 15 dni, a pracownik, pobierający wynagrodzenie dzienne, lub robotnik sezonowy — 13 dni, to czas ten liczy się mu za cały miesiąc.

U w a g a II: O ile robotnik sezonowy w mies. listopadzie 1929 roku otrzymał wynagrodzenie według różnych stawek, to przy obliczaniu wysokości jednorazowego zasiłku należy brać za podstawę stawkę najwyższą.

Jednorazowy zasiłek za rok 1929 na wyżej wymienionych zasadach przysługuje również pracownikom Gazowni Miejskich w Łodzi, z tem, że wydatki, związane z wypłatą tegoż zasiłku, zostaną pokryte z funduszków, będących w jej rozporządzeniu.

Pracownikom Wydziału Kanalizacji i Wodociągów zasiłek za rok 1929 również przysługuje, lecz z tem, że wydatki, związane z wypłatą tegoż zasiłku, zostaną pokryte z funduszków, będących w jego rozporządzeniu, przyczem pracownikom, pobierającym wynagrodzenie miesięczne — na warunkach wyżej wymienionych, zaś robotnikom sezonowym — w wysokości następującej:

- a) za czas, w ciągu którego robotnik pracował 6 względnie 7 dni w tygodniu 8% całkowitego zarobku w roku 1929,
- b) za czas, w ciągu którego robotnik pracował 5 dni w tygodniu — 10% całkowitego zarobku w roku 1929,
- c) za czas, w ciągu którego robotnik pracował 4 dni w tygodniu — 12% całkowitego zarobku w roku 1929,
- d) za czas, w ciągu którego robotnik pracował 3 dni w tygodniu — 16% całkowitego zarobku w roku 1929.

Podając powyższe do wiadomości, poleca się przystąpić niezwłocznie do sporządzenia list płacy na jednorazowy zasiłek w myśl wyżej wskazanych zasad.

Jednorazowy zasiłek należy asygnować pracownikom miejskim z funduszków, przewidzianych na ten cel w budżecie Zarządu m. Łodzi na rok administracyjny 1929/30 (Dz. I § 1, poz. b W), robotnikom sezonowym zaś — z kredytów, przewidzianych w tymże budżecie na prowadzenie robót publicznych.

Państwowy podatek od dochodu winien być obliczony, jak od wynagrodzenia jednorazowego (p. 4 okólnika Nr. 16 z dnia 26 maja 1928 roku).

Wszelkich bliższych wyjaśnień udzieli na żądanie Oddział Personalny Wydziału Prezydjalnego.

Łódź, dnia 28 listopada 1929 roku.

Prezydent (—) B. Ziemięcki.

Dyrektor Zarządu Miejskiego p. o. (—) M. Kalinowski.

KRONIKA MIEJSKA.

Wyjaśnienie Prezydium Rady Miejskiej. W związku z ogłoszonymi w dniach ostatnich notatkami prasy, dotyczącymi p. Rajnholda Hunkera, Prezydium Rady Miejskiej stwierdza, że p. Rajnhold Hunker z dniem 14-go września r. b. przestał być członkiem Rady Miejskiej, i na jego miejsce wszedł p. Oskar Kaschner, zastępca z tejże listy kandydatów, — co już było w swoim czasie publikowane.

Dwa nowe przedszkola miejskie. W najbliższych tygodniach uruchomione zostaną dwa nowe miejskie przedszkola: przy ul. Sierakowskiego 26 i przy ul. Cegielnianej 25.

Po uruchomieniu dwóch powyższych przedszkoli, łączna ilość przedszkoli miejskich dla dzieci od 4—6 lat wyniesie 9, co może być uważane za poważny dorobek samorządu na polu opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym. Kierownictwo przedszkoli spoczywa w rękach odpowiednio wykwalifikowanych sił wychowawczych.

Oświetlenie Placu Wolności. — W tych dniach włączone zostało do sieci nowozainstalowane oświetlenie elektryczne Placu Wolności. Ogółem zainstalowanych zostało 20 lamp 300-watowych, zamiast dotychczasowych 8 lamp 1000-watowych.

Dzięki racjonalnemu rozmieszczeniu lamp, obecne oświetlenie Placu Wolności jest wydajniejsze przy mniejszym zużyciu energii.

Obecne oświetlenie Placu ma charakter prowizoryczny i zostanie na wiosnę znacznie wzmocnione.

Akcja sadzenia drzew. Wydział Plantacji Miejskich przystąpił w ubiegłym tygodniu do akcji sadzenia drzew, która przeprowadzana jest dwa razy do roku, na wiosnę i na jesieni. W czasie obecnej akcji jesiennej wysadzonych zostanie przeszło 1,100 drzew.

Między innymi zasadzono na Placu Wolności 100 dziesięcioletnich lip w dwóch szeregach. Zmiana drzewostanu na Placu Wolności, będąca nieodzowną koniecznością z punktu widzenia racjonalnej techniki ogrodniczej — przyczyni się w niemałym stopniu do upiększenia jednego z najbardziej ruchliwych punktów naszego miasta, posiadającego charakter reprezentacyjny.

Zakończenie robót asfaltowych. Polskie Towarzystwo Asfaltowe zawiadomiło Magistrat o całkowitem zakończeniu robót betonowych i asfaltowych na Placu Wolności.

Odbiór tych robót dokonany zostanie — zgodnie z umową — w ciągu czternastu dni od dnia ukończenia robót, t. j. do dnia 13-go grudnia r. b.

Do dokonania odbioru powołana zostanie specjalna komisja fachowa.

Obowiązek meldowania zakaźnych chorób zwierzęcych. Miejski Urząd Weterynaryjny przypomina, iż — zgodnie z art. 20 obowiązującej ustawy o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych właściciele zwierząt jakoteż wszyscy, którzy z tytułu posiadania, używania lub wykonywania zawodu mają styczność ze zwierzętami, obowiązani są zgłosić niezwłocznie w odnośnym komisarjacie lub bezpośrednio u okręgowego lekarza weterynaryjnego albo w Urzędzie

Weterynaryjnym Magistratu — każdy wypadek zachorowania jak również wystąpienie objawów, wzbudzających podejrzenie zachorowania na jedną z następujących chorób: księgosusz, zarazę płucną bydła rogatego, pryszczycę, węglik, szelestnicę, zarazę dziczyzny i bydła rogatego, gruźlicę bydła rogatego w postaci otwartej (płuc, wymienia, macicy i jelit), nosaciznę zwierząt jednokopytowych, ospę owczą, zarazę stadniczą koni, otręt koni i bydła rogatego, świerzb zwierząt jednokopytowych i owiec, wściekliznę, pomór i zarazę świń, różycę świń, cholere drobiu i pomór kur.

Każdy posiadacz zwierzęcia chorego lub podejrzanego o zachorowanie na jedną z powyższych chorób powinien zwierzę odosobnić, a trupy zwierząt padłych przechować do przybycia lekarza weterynaryjnego okręgowego.

O ile posiadacz zwierzęcia dopełni powyższych warunków, to w wypadku utraty zwierzęcia otrzyma ze Skarbu Państwa odszkodowanie w wysokości 100 proc. lub zapomogę w wysokości 75 proc., wartości szacunkowej zwierzęcia, określonej przez komisję biegłych.

Zachorowania na choroby zakaźne. W ciągu tygodnia od dnia 17-go do 23-go listopada r. b. włącznie zgłoszono do Wydziału Zdrowotności Publicznej następujące przypadki chorób zakaźnych:

Dur brzuszny 42 przypadków (w tygodniu poprzednim 37 przypadków), czerwonka — przypadków (1), płonica 65 przypadków (58), błonica 44 przypadków (27), drętwnica karku — przypadków (2), odra 48 przypadków (51), róża 4 przypadki (4), gorączka połogowa 2 przypadki (1), ospa wietrzna 2 przypadki (6), krztusiec 4 przypadki (5).

Ogółem zanotowano 211 przypadków, w tygodniu poprzednim 192 przypadków.

W ciągu tygodnia od dnia 24-go do 30-go listopada r. b. włącznie zgłoszono do Wydziału Zdrowotności Publicznej następujące przypadki chorób zakaźnych:

Dur brzuszny 23 przypadków (w tygodniu poprzednim 42 przypadków), płońca 66 przypadków (65), błonica 26 przypadków (44), drętwnica karku 1 przypadek (—), odra 87 przypadków (48), róża 8 przypadków (4), gorączka połogowa 2 przy-

padki (4), ospa wietrzna 10 przypadków (2), krztusiec 14 przypadków (4).

Ogółem zanotowano 236 przypadków, w tygodniu poprzednim 211 przypadków.

Cenny dar. P. Konstanty Kołogriwow, pracownik Magistratu m. Łodzi, ofiarował dla Archiwum Miejskiego cenny dar w postaci zbioru druków, odezw i proklamacyj z czasów wojny światowej.

Z ŻYCIA MIAST POLSKICH.

SAMORZĄD STOLECZNY.

Przymus kanalizacyjny.

Uchwalony swego czasu przez Magistrat projekt przepisów o przymusie kanalizacyjnym w Warszawie, przesłano do Rady Miejskiej.

Na 11,000 zabudowanych posesyj w Warszawie tylko 4,800 posiada połączenie z siecią kanalizacyjną. Około 2,000 posesyj, położonych na ulicach, posiadających kanały, nie jest z kanałami temi połączonych. Reszta posesyj położona jest na ulicach, nieposiadających jeszcze połączenia kanalizacyjnego.

Najwięcej chorych na dur brzuszny jest w dzielnicach, pozbawionych kanalizacji.

Wodociąg dla Pragi.

Początkowo przypuszczano, że budowa wodociągu dla Pragi nastąpi w roku przyszłym; teraz jasne jest, że w tak szybkim czasie nie uda się zrealizować tego programu. Brak kredytów, poza tem kolosalne potrzeby w dziedzinie rozwoju istniejącej sieci zmuszą miasto do odłożenia na pewien czas budowy wodociągu praskiego.

Dyrekcja wodociągów i kanalizacji nie zaniechała dalszych studiów hydraulicznych na Pradze celem przygotowania dokładnego planu bu-

dowy filtrów praskich. Nie jest pewne, jakie filtry będą na Pradze, czy korzystać się będzie z wody gruntowej czy rzecznej. W każdym razie analizy będą w dalszym ciągu robione. Poza tem, wraz z działem regulacji, ustalili się, w jakim miejscu staną przyszłe maszyny i filtry. O ile się znajdują fundusze, materiały te posłużą za wskaźnik, według którego nastąpi realizacja planu.

Drugoroczność w szkołach powszechnych.

W Warszawie w r. 1928/29 nie otrzymało promocji na rok następny w szkołach powszechnych 16,286 dzieci, to zn. 22,9% wszystkich dzieci uczęszczających do tych szkół. Zaznaczyć należy, że w ogólnej ilości uczących się dzieci, znajduje się 9,700 uczniów powyżej 14 lat, a więc takich, którzy przekroczyli wiek obowiązkowego szkolnego. Stosunki, jakie pod względem procentu drugorocznych zaobserwowano w Warszawie, są niestety miarodajne dla całej Rzeczypospolitej, gdyż według danych Ministerstwa W. R. i O. P. w całej Polsce repetentów w szkołach powszechnych było 22%. Na poszczególne województwa liczbą repetentów rozdziela się następująco: województwa centralne — 27%, województwa wschodnie — 23,6%, woje-

wództwa zachodnie — 12,9%, Śląsk 19,6% i dzielnice południowe 19,3%.

Sprawa drugorzędności w szkołach jest zatem sprawą ogólnopolską. Bliższe badania, przeprowadzone w szkołach powszechnych na podstawie szeregu danych, skłaniają do przypuszczenia, że programy nauk są tak rozległe, że ucząca się młodzież nie jest w stanie ich opanować. Drugoroczność, między innymi, powoduje i ten skutek, że pomniejsza się ilość miejsc, przeznaczonych dla nowo-wstępujących dzieci.

LWÓW.

Najwyższy Trybunał Administracyjny ogłosił wyrok w sprawie rozwiązania przez lwowski Urząd Wojewódzki Rady Miejskiej m. Lwowa. Trybunał ze względów formalnych orzeczenie to uchylił, dopatrując się w trybie postępowania województwa szeregu wadliwości.

Wyrok trybunału wskazuje, między innymi, że wojewoda lwowski udzielił w swoim czasie błędnego pouczenia, iż decyzja jego jest w tej sprawie ostateczna.

BYDGOSZCZ.

Uruchomiono częściowo nową elektrownię, której budowa trwała półtora roku. Puszczono w ruch jedną turbinę (300 obrotów na minutę). Montowanie drugiej jest na ukończeniu. Poza tem pracują 3 kotły z ruchomymi rusztami (każdy kocioł na 24 atmosfery i 425 stopni pary przegrzanej). Rozszerzenie sieci elektrycznej postępuje zwolna, dostarczanie prądu na miasto musi być jeszcze ograniczone, jest jednak nadzieja, że za kilka miesięcy nowa elektrownia rozpocznie normalną pracę. Koszt budowy wyniósł — 6,700,000 złotych.

PŁOCK.

W dniu 25 ub. m. nowa Rada Miejska m. Płocka dokonała wyboru

Prezydium Rady oraz Zarządu Miejskiego. Przewodniczącym Rady Miejskiej wybrany został p. E. Płoski (Bl. Gospod.), wiceprzewodniczącymi pp. W. Kępczyński (PPS.) i K. Majzner (N. P. R. - lewica), sekretarzami — Biegański (Bl. Gospod.) i Pernaj (t. zw. Fr. Rew.).

Na prezydenta miasta wybrano dotychczasowego komisarza rządu p. Al. Albrechta (Bl. Gosp.), na wiceprezydenta — p. St. Szlima (Bl. Gosp.). Na ławników powołano: pp. Zbrożynę (PPS.), Graubarta (Żydzi Praw.) i Iwanickiego (t. zw. Fr. Rew.).

FINANSE KOMUNALNE.

W uzupełnieniu memorjału, złożonego w b. m. rządowi w sprawie zwiększenia dochodów miast, zarząd Związku Miast Polskich wystąpił do p. Ministra Skarbu i do p. Ministra Spraw Wewnętrznych, aby nie czekając na unormowanie finansów miejskich w myśl postulatów tego memorjału, spowodowali niezwłoczne zasilenie kas miejskich środkami pieniężnymi.

W tym celu Z. M. P. prosi o: przyspieszenie wypłaty miastom należnego im od kilku lat podatku obrotowego od kolei państwowych; wypłaty miastom należnego im podatku obrotowego za ubiegłe lata od innych przedsiębiorstw państwowych, poza kolejami; przyspieszenie wypłaty miastom różnicy w udziale w podatku dochodowym z przed 1926 roku, należność ta wyraża się w sumie nie mniejszej, niż 8 milionów zł.

Ze względu na protestowanie weksli miejskich, Z. M. P. prosi o przyznanie miastom z funduszów obrotowych Ministerstwa Skarbu krótkoterminowych pożyczek, aby umożliwić im wykupywanie weksli.